

De vroege nederzetting (1609-1624)

Henry Hudson

De eerste beschreven ontdekkingsstocht door de Nederlanders van het gebied wat nu New York Bay genoemd wordt, was in 1609 met de reis van [Henry Hudson](#). Hudson werd belast door de [Vereenigde Oostindische Compagnie](#) met het ontdekken van een nieuwe doorgang naar Tataarland en China. [Petrus Plancius](#) dacht dat het mogelijk was om naar Oost-Indië te zeilen via de Noordpool en stelde de reis voor aan de VOC, die na aanvankelijke afwijzingen toestemde.

In plaats van de route naar Azië, bracht hij bericht van de mogelijkheden om in het gebied [beverhuiden](#) te verhandelen. Dit leidde tot interesse bij Nederlanders en nieuwe missies naar het gebied. In die tijd leverden beverhuiden veel geld op in [Europa](#); ze werden voornamelijk gebruikt voor het maken van waterdichte [hoeden](#). Een bijproduct van de handel in beverhuiden was [castoreum](#) - uitscheiding van de ingewanden - dat gebruikt werd vanwege de veronderstelde geneeskrachtige eigenschappen. Verscheidene expedities volgden in de daarop volgende jaren en in [1614](#) zorgde de expeditie geleid door [Adriaen Block](#) voor de eerste aanwezigheid gedurende het gehele jaar in de Nieuw-Nederlandse kolonie.

De eerste 15 jaar in het bestaan van de kolonie werd het eiland [Manhattan](#) slechts spaarzaam gebruikt door de Nederlanders. De kolonie was alleen bedoeld als een winstmakende onderneming en niet als een middel om de Nederlandse cultuur over te brengen. In dit opzicht verminderde het belang van de monding van de rivier de Hudson in vergelijking met de bevruchte en onontgonnen wouden verder landinwaarts. De handelaren van de compagnie konden hier direct met de [Indiaanse](#) jagers onderhandelen over de huiden in ruil voor goedkope Europese handelswaar en wampum (Indiaanse kralenketting). Wampum werd al snel verhandeld onder Nederlands toezicht op Long Island.

Eerste kolonisten (1624-1636)

Een kaart van de vallei van de Hudsonrivier c. 1635, afkomstig uit de kaart 'Nova Belgica et Anglia Nova' door [Joan Blaeu](#)

In mei 1624 kwam de *Nieu Nederlandt*, een schip gecharterd door de West-Indische Compagnie, aan bij het Noten Eylant dat net onder het eiland Manhattan lag. De kapitein van het schip de Nieu Nederlandt was Cornelis Jacobsz May, hij zou ook dienst doen als de eerste gouverneur van de kolonie. Aan boord van het schip waren een dertigtal families uit de Verenigde Zeven Provinciën. De meesten waren van origine van Zuid-Nederlandse of Waalse afkomst (nu België) en Nederlands sprekend. Ze waren in de 16e eeuw uitgeweken naar het noorden en hadden in het noorden (b.v. Amsterdam, Haarlem, Leyden) hun eigen Waalse kerken. De passagiers werden spoedig verspreid: na ontschepping op het Noten Eylant (tegenwoordig [Governors Island](#)) bouwden ze een fort en windmolen op Noten Eylant. De anderen verspreidden zich als volgt: vier echtparen en acht mannen gingen naar Verhulsten Eylant in de Delawarierivier, waartegenover op het vaste land een jaar eerder, in 1623, de bouw van Fort Nassau (dicht bij de huidige stad Gloucester in New Jersey) was begonnen. Twee gezinnen en zes mannen voeren naar de [Connecticutrivier](#), die ze de "Versche rivier" noemden, en bouwden een kleine nederzetting, Kievitshoek of Zeebroeck geheten, waar nu de stad [Seabrook, Connecticut](#) ligt. Ongeveer achttien gezinnen bleven aan boord van de *Nieu Nederlandt* en voeren stroomopwaarts de Hudson op. Ze ontscheepten op de plaats waar nu de stad [Albany](#) ligt, de hoofdstad van de staat [New York](#), en bouwden daar Fort Oranje (1624).

Vestingwerken

In 1625 zorgde de voortdurende dreiging van een aanval door andere Europese koloniale mogendheden ervoor dat de directeuren van de West-Indische Compagnie (WIC) een plan formuleerden voor de bescherming van de ingang van de Hudsonrivier. Daarnaast voorzag het plan in het centraliseren van de handelspost in de buurt van het nieuwe fort.

Er is bewijsmateriaal dat de WIC al in 1620 geïnteresseerd was in de bouw van een dergelijk fort. Dit wordt gebaseerd op een brief uit dat jaar van de Engelse architect Inigo Jones, die waarschijnlijk door het bedrijf benaderd was om het fort te bouwen. In de brief adviseert Jones het bedrijf om niet overhaast een houten fort te bouwen, maar te kiezen voor een fort van steen en kalk, omringd door grachten. De tekening van Jones illustreert het traditionele sterontwerp dat in die tijd veel werd toegepast vanwege de eigenschap om kanonskogels af te weren.

Als locatie voor het aardwerk fort kozen de directeur [Willem Verhulst](#) en ingenieur Cryn Fredericks van Lobrecht een plek net boven het zuidelijke uiteinde van Manhattan. Het

nieuwe vestingwerk werd [Fort Amsterdam](#) genoemd. Tegen het eind van het jaar was een plek afgebakend direct ten zuiden van Bowling Green op de plek van huidige U.S. Custom House (douanegebouw). Ten westen van het fort werd later de stortplaats van New York gevestigd, welke uiteindelijk tot het huidige Battery Park heeft geleid.

Begin van Nieuw-Amsterdam (1626-1647)

De oudst bekende kaart van Nieuw-Amsterdam

Verhulst was niet populair als directeur, voornamelijk door zijn slechte beheer van de financiën van de kolonie en zijn slechte behandeling van de kolonisten die hij zag als gewone werknemers van het bedrijf. Begin 1626 werd Verhulst vervangen door [Peter Minuit](#). Als onderdeel van de bouwwerkzaamheden van het fort begon Minuit met zijn beleid om Manhattan te 'kopen' van de lokale Lenape-bevolking voor handelswaar ter waarde van zestig gulden.

Dit was de basis van de legende dat Minuit Manhattan 'gekocht' heeft van de Indianen voor snuisterijen ter waarde van 60 gulden (24 dollar). De meeste geschiedkundigen zijn het erover eens dat de Lenape-indianen geen begrip hadden van permanent eigendom van land. Het waren [nomaden](#), die ieder seizoen hun kampen verplaatsten, en leefden van het land waar ze op dat moment woonden. Ten hoogste geloofden ze, dat ze jacht- en visrechten verleenden, die de Nederlanders op den duur zouden opgeven als ze doortrokken naar andere gronden.

Terwijl het fort gebouwd werd, leidde de groeiende oorlog tussen de [Mohawks](#) en de [Mohicanen](#) in het dal van de [Hudson](#) ertoe dat de West-Indische Compagnie de betrokken kolonisten ging verplaatsen naar de nabijheid van het nieuwe Fort Amsterdam. De dringende behoefte aan een vestingwerk, evenals het feit dat de kolonie als geheel geen winst maakte, leidde tot het versoberen van de oorspronkelijke plannen. In plaats van het originele metselwerkfort werd een eenvoudig blokhuis geconstrueerd, omringd door een palissade van hout en aarde. Een zaagmolen werd gebouwd op het huidige Governor's Island.

Peter Minuit werd in 1633 teruggeroepen naar Nederland omdat zijn kolonie geen winst maakte. De bestuurders van de WIC waren handelaren die als doel hadden winst te maken; met het idee van kolonisatie hadden ze weinig op. In de hoop dat een nieuwe gouverneur misschien van de kolonie een winstgevende zaak zou maken, stelden ze [Wouter van Twiller](#) aan als opvolger van Minuit. Een woedende Minuit zou even later ingaan op een aanbod van

koning Gustaaf van Zweden om een Zweedse kolonie te stichten in het door de Nederlanders verkende gebied aan de Zuidrivier.

Van Twiller vervangen door Willem Kieft

Wouter van Twiller werd al na vijf jaar gouverneurschap in 1637 vervangen door [Willem Kieft](#). Kieft was afkomstig uit een voornamelijk familie ([Rembrandt](#) beeldde zijn neef Willem van Ruytenburch nog af op [de Nachtwacht](#)), maar was daarin het zwarte schaap. Zijn zakelijke avonturen in het Franse [La Rochelle](#) had erin geresulteerd dat de mensen hem aan de galg wilden hebben, waarna hij het land ontvluchtte. In een latere functie van vrijkoper van krijgsgevangenen christenen maakte hij zichzelf rijk door alleen goedkope gevangenen vrij te kopen en de winst in zijn zak te steken.

Hij kwam in Nieuw-Amsterdam aan met het doel een 'falende onderneming' weer op de rails te krijgen en winstgevend te maken. In zijn filosofie kon dat alleen door totale macht, zeggenschap over leven en dood. Onderdanen waren onder zijn bewind slechts voorwerpen. Na een belastingverhoging en een [oorlog met de indianen](#) door Kieft kwamen inwoners in opstand. [Adriaen van der Donck](#), de voormalige [schout](#) van het [patroonschap Rensselaerswijck](#) en tevens een van de weinige academici in de kolonie, assisteerde de inwoners hierbij door in brieven aan de West-Indische Compagnie en de Staten-Generaal te proberen de politieke fundamenten van de kolonie veilig te stellen. Op [28 oktober 1644](#) voltooid Van der Donck een petitie waarin de wandaden van Kieft worden opgesomd en aan de bestuurders van de WIC wordt gevraagd Kieft te vervangen door een nieuwe gouverneur.

De bestuurders gaven de inwoners gelijk wat betreft de constatering dat Kieft vervangen moest worden, maar ze hadden geen boodschap aan het zelfbestuur dat de inwoners voorstonden. In plaats daarvan moest er een capabele leider komen met lef, iemand die wist hoe hij met geweld moest omgaan.

De komst van Peter Stuyvesant (1647-1653)

 Peter Stuyvesant, ca. 1660

De keuze viel op [Peter Stuyvesant](#), een jonge Fries die voordien lange tijd als commandant de WIC in de Antillen had gewerkt. Als commandant bij de belegering van [Sint-Maarten](#) had hij zijn been verloren en als gevolg van de infecties die hij daarbij opliep was hij bijna overleden.

Intussen werd Kieft opgedragen de desastreuze oorlog met de indianen te beëindigen. Hij riep de hulp in van Van der Donck - niet wetende dat hij een brief had geschreven waarin om zijn aftreden werd gevraagd - die goede contacten had met de indianen en hun taal en gebruiken kende. Van der Donck zegde zijn medewerking toe en bracht in een missie samen met Kieft naar de indianen de vrede tot stand. Als dank hiervoor kreeg hij een stuk land toegewezen ten noorden van Manhattan. Zijn grote bezit ging gepaard met een soort niet-officiële titel: jonkheer of jonker. Tot lang na zijn dood werd het gebied 'Jonkers land' genoemd, en tegenwoordig staat het nog steeds bekend als [Yonkers](#) in New York.

In 1647 kwam Stuyvesant dan eindelijk aan in Nieuw-Amsterdam, en begon onmiddellijk de zaak Kieft versus de inwoners te behandelen. Hij vond het ontoelaatbaar dat onderdanen van een kolonie tegen het wettelijk bestuur opkwamen, en nam het dus voor Kieft op. [Cornelis Melyn](#) wilde hij straffen met de doodstraf en [Jochem Kuyter](#) moest uit de kolonie worden verbannen, waarbij al zijn bezittingen moesten worden geconfisqueerd. Op aandringen van de raad die hem bijstond in het gerecht zette hij de straffen om in een permanente verbanning uit de kolonie. Hij gaf ze opdracht met het eerstvolgende schip te vertrekken.

Op de Prinses Amalia, zoals het schip heette, ging ook ex-gouverneur Kieft aan boord, die na zijn ontslag naar Nederland wilde gaan. Het schip leed schipbreuk voor de Engelse kust, en Willem Kieft kwam daarbij om het leven. Kuyter en Melyn overleefden de ramp.

De Raad van Negen

 Nieuw-Amsterdam rond 1650

Om het conflict tussen de inwoners en de bestuurders te sussen gaf Stuyvesant toestemming voor het vormen van een 'Raad van Negen', een raad van de notabelste inwoners die de onderdanen zou vertegenwoordigen. Deze raad stond tegenover de raad van Stuyvesant, die de compagnie vertegenwoordigde.

Stuyvesant kwam ondertussen in conflict met [Brant van Slichtenhorst](#), de erfgenaam van [Kiliaen van Rensselaer](#), die zijn [patroenschap Rensselaerswijck](#) had overgenomen. Van Slichtenhorst weigerde verschillende bevelen van Stuyvesant te gehoorzamen en dat zinde Stuyvesant die volledige controle over zijn gebied wilde niet. Het was het begin van een tweestrijd tussen beide mannen die uiteindelijk zou leiden tot de stichting van [Beverwijck](#) (het latere [Albany](#)) door Stuyvesant in het gebied van Rensselaerswijck.

Van der Donck werd op [1 januari 1649](#) gekozen in de Raad van Negen. Al snel stelde hij zich, omdat hij de enige academisch geschoolde inwoner was, op als leider van de Raad. In dezelfde maand kwamen Kuyter en Melyn terug naar de kolonie, met een uitspraak van het hooggerechtshof van Nederland waarin ze werden vrijgesproken. De documenten van het hooggerechtshof stelden tevens dat de indianenoorlog van Kieft tegen alle openbare regelgeving in was, en dat Kieft en later Stuyvesant de - door het hof erkende - afgevaardigden uit het volk had gehinderd. Stuyvesant werd gesommeerd zich te verantwoorden in de Republiek voor zijn gedrag. Ook droegen Kuyter en Melyn een persoonlijke brief van prins [Willem II van Oranje-Nassau](#), waarin de prins Stuyvesant vroeg Kuyter en Melyn hun bezittingen terug te geven en de besluiten van het hooggerechtshof uit te voeren^[1].

Dit alles was een geweldige steun voor de Raad van Negen, en een doorn in het oog van Stuyvesant. De Raad wilde een afvaardiging van de kolonie naar Nederland sturen om hun zaak te bepleiten, maar Stuyvesant stelde, in poging de schade te beperken, dat de Raad er helemaal niet zeker van was dat de wil van de Raad ook de wil van het volk was. De Raad besloot hierop een opiniepeiling onder de bevolking te houden en alle klachten te verzamelen. Vanaf dit moment was Stuyvesant volgens Van der Donck 'ziedend', en verhardde het in het begin goede contact tussen Stuyvesant en Van der Donck.

Arrestatie van Van der Donck

Nadat bleek dat een compromis tussen de Raad en Stuyvesant onmogelijk was, liet Stuyvesant Van der Donck arresteren, met als beschuldiging [hoogverraad](#). De documenten die Stuyvesant had gevonden bij huiszoeking van het huis van Van der Donck bevatten volgens hem 'grove laster' aan zijn adres en 'enorme beledigingen' aan het adres van de regeringsleiders in Den Haag^[2].

Stuyvesant wilde naar alle waarschijnlijkheid Van der Donck voor een vuurpeloton plaatsen, maar werd door een beschamende vertoning in de kerk van Nieuw-Amsterdam gedwongen een mildere straf te sommeren. Cornelis Melyn had hem namelijk aldaar gedwongen de brief waarin hij tot de orde werd geroepen voor te lezen, waarna hij in zijn machteloze positie moest toezeggen de orders in de brief op te volgen en zich te verantwoorden in Nederland. Van der Donck werd verordend zijn beledigende opmerkingen in zijn documenten te bevestigen of te herroepen. Hij werd daarvoor in vrijheid gesteld, maar mocht in de tijd dat hij daarmee bezig was niet zitting nemen in de Raad van Negen.

Van der Doncks missie naar Nederland

 De Staten-Generaal

Van der Donck begon na zijn vrijlating met het verzamelen van klachten in een drieëntachtig pagina's tellend document dat hij *Vertoogh van Nieu-Nederland* noemde. Hij wilde de klachten voorleggen aan de [Staten-Generaal](#) in [Den Haag](#). Met een aantal ondersteunende documenten, onder andere een waarin hij aan de Staten-Generaal vroeg de kolonie over te nemen van de WIC, vertrok hij samen met twee leden van de Raad van Negen - met toestemming van Stuyvesant - naar Nederland. Stuyvesant zou tegen de orders in zelf niet vertrekken naar Nederland, maar stuurde zijn secretaris [Cornelis van Tienhoven](#), enerzijds om hem te vertegenwoordigen bij de aanklachten van Melyn, en om zijn bestuur te vertegenwoordigen bij de kwestie over de controle over de kolonie.

Op [13 oktober 1649](#) betoogde Van der Donck uitgebreid voor de Staten-Generaal. Hij verzocht de Staten de kolonie over te nemen en een bestuur van inwoners aan te stellen. De Staten-Generaal waren onder de indruk en besloten een commissie in te stellen die de zaak zou onderzoeken. In april 1650 kwam, enigszins verlaat door een bestuurlijke crisis als gevolg van een mislukte staatsgreep door stadhouder [Willem II](#), het oordeel van de commissie: een 'Voorlopige Verordening over het Bestuur, het Behoud, en de Bevolking van Nieuw Nederland'^[3]. De leden van de commissie concludeerden dat zij 'het slechte beheer van de privileges en vrijheden verstrekt aan de aandeelhouders van de West-Indische Compagnie niet langer willen en kunnen toestaan'.

Er volgden specifieke verordeningen die uitgevoerd moesten worden:

- In de stad Nieuw-Amsterdam moest *een gemeentebestuur geïnstalleerd worden*.
- Totdat dat gedaan was moest de *Raad van Negen haar werk voortzetten*.
- Alle schepen die richting Nieuw-Nederland voeren moesten *kolonisten die zich aandienen meenemen*. Deze order was het gevolg van een plotseling toegenomen belangstelling voor de kolonie, die op zijn beurt weer te danken was aan een

promotiecampagne van Van der Donck voor de kolonie in de periode van Willem van Oranjes coup.

- Er moest een bedrag van 15000 *gulden* beschikbaar gesteld worden *voor kolonisten die de overtocht niet konden betalen.*

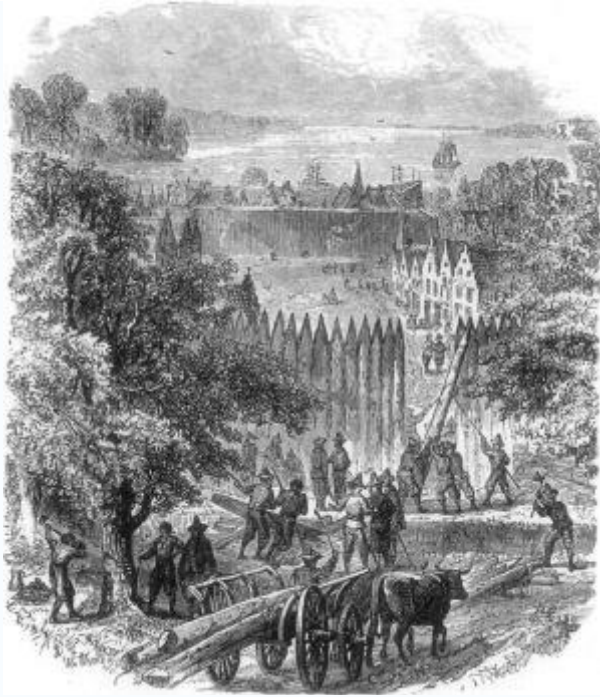
Van der Donck bleef in Nederland om het nieuwe bestuur van de kolonie vorm te geven, en verscheen regelmatig voor de Staten-Generaal om de voorlopige verordeningen ten uitvoer te krijgen. Op [10 februari 1652](#) hield Van der Donck zijn slotbetog, waarin hij opnieuw pleitte voor het onteigenen van de kolonie van de WIC, en het te reorganiseren tot een overzees gebiedsdeel waar de Nederlandse wet gold, waar de burgers Nederlands burger waren met bijbehorende rechten, en waar de hoofdstad de status van een Nederlandse stad had met alle rechten en bescherming die daarbij hoorden.

Door zijn grondige betog begonnen ook de kamers van de WIC verdeeld te raken. Verschillende kamers van de WIC gaven de Amsterdamse kamer, die de kolonie had 'gemonopoliseerd', de schuld van het wanbestuur. De Staten-Generaal waren volledig overtuigd en besloten een begin te maken met de volledige reorganisatie van de kolonie. Onder druk van de regering zond de Amsterdamse kamer van de WIC Stuyvesant het bevel een openbaar bestuur te vormen met een rechtbank 'die zoveel mogelijk gebaseerd is op de gewoonten van deze stad'.

Een brief van de Staten-Generaal, gedateerd [27 april 1652](#), bevatte de opdracht Stuyvesant af te zetten, en moest persoonlijk door Van der Donck worden afgegeven. Van der Doncks missie was geslaagd en hij verzocht daarom in mei voor een regeringscommissie terug te mogen keren naar Manhattan 'om op vreedzame wijze het ambt van voorzitter van de gemeenschap in Nieuw-Amsterdam in handen te krijgen'^[3].

Op dat moment brak echter de [Eerste Engels-Nederlandse Oorlog](#) uit. De WIC, die een sterk militaristisch karakter had, kwam weer tot leven en de Staten-Generaal draaiden de verordeningen die ze net tevoren hadden uitgevaardigd weer terug. Ze herriepen de afzettingsprocedure van Stuyvesant en eisten van Van der Donck dat hij hen de brief teruggaf die ze hem hadden gegeven.

Stad Nieuw-Amsterdam (1653-1664)

Bouw van de palissade, de straat langs de 'wal' is tegenwoordig bekend als Wall Street

Het bevel van de Amsterdamse kamer bereikte Nieuw-Amsterdam en aldus kreeg de stad stadsrechten op [2 februari 1653](#). Het gebouw dat tot die tijd had gediend als stadsherberg werd omgebouwd tot 'Stadt Huys'^[4], een functie die het tot 1699 behield. Het bestuur werd gevormd door een college van [burgemeesteren](#) (uitvoerende en wetgevende macht), [schepenen](#) (rechterlijke macht) en een [schout](#) (openbaar aanklager, Stuyvesant stelde hiervoor Van Tienhoven aan). De stad New York houdt 2 februari 1653 aan als datum van haar politieke stichting (zie ook [hieronder](#)).

Een van de eerste maatregelen die het nieuwe stadsbestuur nam was het besluit "om het grootste deel van de stad te omringen met een hoge palissade en een lage borstwering"^[5], dit als bescherming tegen een mogelijke Engelse aanval als gevolg van de nog steeds voortdurende [Eerste Engels-Nederlandse Oorlog](#). Overigens kwam de aanval niet. Een in februari 1654 vertrokken squadron Engelse schepen dat Nieuw-Amsterdam moest gaan bezetten kwam door storm pas in juni in [New England](#) (Nieuw-Engeland) aan. Op de dag dat de aanval uiteindelijk zou beginnen voer er net een schip de haven van [Boston](#) binnen met gedrukte verkondigingen dat de oorlog tussen Nederland en Engeland voorbij was. De straat die langs de beschermingswal liep staat tegenwoordig bekend als [Wall Street](#).

Bloei van de stad

De stad bloeide door de komst van het stadsbestuur op. Wegen werden geplaveid met keitjes, bakstenen huizen vervingen houten exemplaren, er werden dakpannen ingevoerd en de oude rieten daken werden verboden wegens brandgevaar. Voorbij Paerl Straet werd een werf gebouwd. De stad werd netjes met aangeveegde straten en stoepjes. De bomen in de stad werden esthetisch gesnoeid en tuinen kregen een keurige diamant-, ovale of vierkante vorm. Er werd een verordening uitgevaardigd waarin stond dat boeren varkenskotten en kippenrennen moesten afbreken als ze duidelijk zichtbaar waren vanaf de weg. Eigenaren met lege stukken grond aan de hoofdstraten moesten extra belasting betalen om hen te stimuleren

iets met de grond te doen. De sloot die door het centrum van de stad was gegraven werd opgewaardeerd tot een gracht naar Amsterdams voorbeeld, volledig met houten beschoeiing en fraaie stenen bruggen^[2].

Een vernieuwing die met de komst van het stadsbestuur gepaard ging en een blijvende invloed zou hebben op de aard van de [Verenigde Staten](#) was de komst van het burgerschap. In Amsterdam was kort tevoren een systeem ingevoerd van grootburgerschap en kleinburgerschap. Een grootburger was een machtige [koopman](#) die een aanzienlijk bedrag afdroeg aan de gemeenschap, in ruil voor het recht te mogen handelen en het recht op een stem in het beleid. Daarnaast was er de kleine burger, een status met minder rechten die vrijwel iedere inwoner van Nieuw-Amsterdam aanvroeg. Hierdoor had vrijwel iedereen een belang in de gemeenschap, wat ervoor zorgde dat inwoners elkaar steunden. In Nieuw-Amsterdam maakte vrijwel iedereen deel uit van dezelfde gemeenschap. Toen de scheepvaart in de haven toenam profiteerde bijna iedereen daarvan. Ook zorgde het voor meer gelijkheid dan in New England, waar het aandeel *freemen*, of stadsburgers, nooit meer dan twintig procent bedroeg^[2].

Bovendien verenigden arbeiders in de kolonie zich nooit in [gilden](#), zoals dat in Europa gebruikelijk was. De WIC deed zijn best gilden te verbieden omdat ze bang was voor de macht ervan. Dit beleid bleek goed uit te pakken omdat alle beroepen open waren voor iedereen, en er dus voor kolonisten een mogelijkheid ontstond zich op te werken op de maatschappelijke ladder. Frederick Flipsen, een Fries die naar Manhattan reisde en zichzelf beschreef als een eenvoudige timmerman, werd in 1657 kleinburger en was, toen hij in 1702 stierf, een van de rijkste mannen van Amerika.

In de directe omgeving van Nieuw-Amsterdam kwamen kleine nederzettingen tot bloei: [Gravesende](#) (een Engelse nederzetting met Nederlandse toestemming, tegenwoordig Gravesend), [Vlissingen](#) (Flushing), [Middelburgh](#) (Newtown), [Heemstede](#) (Hempstead), [Nieuw-Amersfoort](#) (Flatlands), [Breuckelen](#) (Brooklyn) en [Midwout](#) (ook bekend als Vlackebos, tegenwoordig Flatbush) begonnen bij Stuyvesant aan te dringen op hun rechten op zelfbestuur. [Nieuw-Haarlem](#) (Harlem) werd in 1658 officieel door de WIC erkend.

Verovering door de Engelsen

De capitulatie van Stuyvesant

In de aanloop naar de [Tweede Engels-Nederlandse Oorlog](#) werd Nieuw-Nederland veroverd door de Engelsen. Op [24 september 1664](#) capituleerde directeur-generaal [Peter Stuyvesant](#) en droeg Nieuw-Amsterdam over aan de Engelsen. Stuyvesant drong aan op garanties voor de rechten van de burgers, die terecht kwam in de zogenaamde *Articles of Capitulation, Artikelen van Overgave*. De Nederlanders verkregen vrijheid van geweten, Nederlandse schepen mochten zonder meer aanleggen, en de politieke leiders van de kolonie mochten hun werk voortzetten, op voorwaarde dat ze trouw zwoeren aan de koning van Engeland. Bovendien werd vastgelegd dat de stad Manhattan afgevaardigden zou kiezen die een vrije stem hadden in alle openbare aangelegenheden, en werd vastgelegd dat stadsbewoners van Manhattan geen enkele soldaat ingekwartierd zouden krijgen^[6].

Bij de [Vrede van Breda](#) van 1667 mochten de Engelsen Nieuw-Amsterdam behouden; een definitieve regeling werd echter uitgesteld: het was een handhaving van de *status quo*, zonder dat de Republiek haar aanspraken opgaf. Nederland behield evenzo Suriname en het uiterst kleine, nootmuskaatrijke eilandje [Run](#) in de [Noord-Molukken](#), die het op zijn beurt in de oorlog op Engeland had veroverd. De naam van de kolonie werd later veranderd in "New York" naar de [Hertog van York](#) - broer van koning [Karel II van Engeland](#) - die het land toegewezen had gekregen.

Op het tijdstip waarop Nieuw-Nederland in Engelse handen viel, telde de kolonie ongeveer 6.000 inwoners, waarvan ongeveer 1.500 in Nieuw-Amsterdam woonden. Hun nakomelingen zouden voor een deel nog tot halverwege de negentiende eeuw Nederlands blijven spreken; in de latere periode in de vorm van het *nigger Dutch*, gesproken door de afstammelingen van de zwarte slaven.

Herovering en definitieve overdracht

 New York ten tijde van de herovering door de Nederlanders

In de [Derde Engels-Nederlandse Oorlog](#) veroverde een Zeeuwse vloot onder aanvoering van "Keesje de Duivel" (viceadmiraal [Cornelis Evertsen de Jongste](#)) de kolonie in 1673 kortstondig terug en werd deze hernoemd in Nieuw-Oranje, een uitvloeisel van de omwenteling van 1672, toen [Willem III van Oranje-Nassau stadhouder](#) werd. De [Staten van Zeeland](#) zaten een beetje met hun nieuwe bezit in de maag en probeerden het vergeefs over te doen aan Holland. Na ondertekening van het [Verdrag van Westminster](#) op 19 februari 1674 werd Nieuw-Amsterdam/New York voorgoed overgedragen aan de Engelsen.

In navolging van de [Glorious Revolution](#) (de bestijging van de Engelse troon door de Nederlandse stadhouder Willem III), wilde Jacob Leisler, een oude Nieuw-Amsterdammer de kolonie voor Nederland in 1689 heroveren met een opstand. Willem III voelde hier echter niets voor en de Opstand van Leisler, zoals die de geschiedenis in ging, liep met een sissier af. Leisler en kompanen werden opgehangen of onthoofd.

Kenmerken

Nieuw-Amsterdam onderscheidde zich in verschillende opzichten van steden in [New England](#) (Nieuw-Engeland). In de eerste jaren was Nieuw-Nederland voor de West-Indische Compagnie een handelsonderneming met als doel winst te maken uit de handel in bever- en otterhuiden. Hiervoor moesten natuurlijk nederzettingen worden gesticht om handel mogelijk te maken, maar kolonisatie zou tot een minimum moeten worden beperkt omdat kolonistenbelangen de handel konden frustreren. New England was primair een koloniale aangelegenheid, waar Engelse burgers een betere levensstandaard konden ontwikkelen door plantages te beginnen in de Nieuwe Wereld.

Ook dat was een verschil tussen Nieuw-Nederland en New England. De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden beleefde een periode van ongekende voorspoed waardoor de levensstandaard in eigen land al steeg, en Nederlanders niet de behoefte hadden hun geluk in op een ander continent te beproeven.

In latere jaren veranderde, zij het door de verschillende opstanden van de inwoners, de mentaliteit van de WIC ten opzichte van Nieuw-Amsterdam en de kolonie. Nieuw-Amsterdam kreeg stads- en burgerrechten en mocht zich ontwikkelen tot een bloeiende stad. Maar het handelsimago bleef. In geen enkele stad in New England werd er zoveel internationale handel gedreven, Nieuw-Amsterdam was, net als haar naamgever, de spil in de handel in de wijde omtrek.

Eerste smeltkroes van Amerika

Als gevolg van de handel waren er in geen enkele stad in New England zoveel verschillende culturen te vinden. Nieuw-Amsterdam was een smeltkroes van culturen. In Nieuw-Amsterdam grote gemeenschappen Engelsen, Duitsers, Scandinaviërs en Fransen. Nederlanders waren in de kolonie nooit meer dan de grootste minderheid. Het [Nederlands](#) functioneerde in de kolonie als [lingua franca](#), en was ook de taal waarin officiële documenten werden opgesteld.

[Peter Stuyvesant](#) stond op religieus gebied bekend als een purist en wilde het liefst alle religies behalve het Nederlandse calvinisme verbieden, ware het niet dat zijn superieuren in Amsterdam hem dat op grond van de Nederlandse wetten verboden. Nederland was op het gebied van godsdienst in de zeventiende eeuw het meest tolerante land, en dat had zijn weerslag op de Nederlandse kolonie. [Quakers](#), [katholieken](#) en [lutheranen](#) genoten in Nieuw-Nederland godsdienstvrijheid waardoor veel Engelsen die om godsdienstige redenen New England ontvluchtten zich in Nieuw-Nederland vestigden. [Gravesende](#) was een van de eerste nederzettingen die gesticht was door vervolgte Engelsen.

In 1654 arriveerden drieëntwintig joden uit de voormalige WIC-kolonie [Nederlands-Brazilië](#) in Nieuw-Amsterdam. Deze kolonie in Brazilië was na een langdurige strijd in 1654 overgegeven aan de Portugezen. [Peter Stuyvesant](#) verbood de joden land te kopen 'vanwege zwaarwegende redenen'. De leiders van de joden in Nieuw-Amsterdam, Abraham de Lucena en Salvador Dandrada, kenden echter hun rechten in het Nederlandse systeem en deden een beroep op de republiek. De joodse gemeenschap van Amsterdam oefende druk uit op de politiek, en won. Op [20 april 1657](#) verleende Nieuw-Amsterdam vrijheid van godsdienst aan joden.

Castellokaart

 Nagetekende versie van de Castellokaart van Nieuw-Amsterdam door John Wolcott Adams en I.N. Phelps Stokes. Gemaakt in 1916.

Volgens Robert Augustyn, een prominente handelaar in antieke kaarten, is van geen enkele Amerikaanse stad de beginperiode zo goed in kaart gebracht - letterlijk - als New York. De Nederlanders waren in de 17e eeuw de voornaamste cartografen, en de bestuurders van de WIC waren als handelsondernemers zeer gesteld bij accurate kaarten. Dit alles droeg bij aan het ontstaan van een paar van de meest waardevolle documenten^[7].

In de eerste plaats is er de Jansson-Visscher kaart van Nieuw-Nederland, die Van der Donck rond 1650 in de Republiek heeft laten drukken en die de meest gezaghebbende kaart van Noordoost Amerika was voor meer dan een eeuw. Door deze kaart werden vaak Nederlandse namen aan Amerikaanse plaatsen toegekend (onder andere Kaap May (Cape May), Lange Eylandt ([Long Island](#)), Conyne Eylandt ([Coney Island](#)) en Roode Eylandt ([Rhode Island](#))).

Meer in het belang van de geschiedenis van Nieuw-Amsterdam is het bestaan van de zogenaamde *Castellokaart*^[8]. Deze kaart, die een zeer accurate afbeelding geeft van vrijwel alle gebouwen in Nieuw-Amsterdam, werd namelijk begin twintigste eeuw gevonden in Villa Castello, nabij [Florence](#). De kaart is gemaakt in 1660 in opdracht van het stadsbestuur. In hetzelfde jaar is ook - toeval of niet - de zogenaamde *de Stile lijst* opgemaakt, die alle inwoners met hun adressen opsomt. Hierdoor is het mogelijk exact op de Castellokaart aan te duiden wie waar woonde^[9].

Een andere belangrijke kaart voor de geschiedenis van New York is de *Hertogkaart*. Deze kaart is weliswaar niet in de Nederlandse tijd gemaakt, maar werd vrijwel zeker gebaseerd op de Castellokaart. De kaart werd gemaakt voor de Hertog van York om te laten zien hoe de stad er uitzag die hij kort daarvoor in zijn bezit had gekregen. Op deze kaart zijn voor het eerst ook gebouwen buiten de stadswallen te zien^[10].

Politiek^[11]

Het bestuur onder Minuit

Directeur-Generaal [Peter Minuit](#) stelde bij zijn aankomst in Nieuw-Amsterdam een plan op voor de vorming van een bestuur van de kolonie. Het bestuur zou bestaan uit een *Raad van Vijf*, die samen met de Directeur-Generaal alle wetgevende, rechterlijke en uitvoerende machten zouden bezitten, en alleen behoorden te gehoorzamen aan orders van de Amsterdamse kamer van de WIC. Een belangrijke functie in dit eerste bestuur was de Schout-Fiscaal die de wetgever, de [openbaar aanklager](#) en, wanneer hij zijn functie ten volle mocht uitoefenen, de hoofdrechtter van de kolonie was.

In 1629 stelde de West-Indische Compagnie de "Vrijheden en Exemptiën" vast, die een nieuwe vorm van kolonisatie introduceerde. Onder deze order werd het vormen van [patroonschappen](#) mogelijk, een entiteit met lokaal bestuur en landeigendom dat verantwoording schuldig was aan de Directeur-Generaal van de kolonie. Hoewel ze formeel konden ingrijpen hadden Directeur-Generaals in de praktijk weinig invloed op de patroonschappen.

Het bestuur onder Kieft

[Willem Kieft](#) stond als autoritaire persoonlijkheid niet veel medezeggenschap in zijn beleid toe, waardoor hij slechts een raadsman aanstelde, John la Montague. La Montague had slechts een stem in het beleid had, tegenover de twee stemmen van Kieft.

In 1640 stelde de WIC een nieuwe order van "Exemptiën en Privileges" vast, die om de rechten van de "vrije kolonisten" te beschermen in de eerste plaats de macht van de patroons inperkte, maar ook opriep om voor de rest van Nieuw-Nederland een volwaardig bestuur te installeren "om de goeden te beschermen en de kwaden te straffen". Kieft trok zich hier echter weinig van aan.

Pas toen Kieft de [oorlog tegen de indianen](#) wilde beginnen, en hij begreep dat niet te kunnen doen zonder toestemming van de bevolking, riep hij een raad van twaalf mannen bijeen om hem in zijn beslissingen bij te staan. Deze *Raad van Twaalf* was de eerste burgerafvaardiging in de kolonie. Hij wist toestemming van de raad te krijgen voor zijn oorlog, maar het democratische karakter van deze beslissing wordt sterk betwijfeld. De *Raad van Twaalf* drong nu ze bijeen was aan op een meer democratisch bestuur, met hoven van justitie zoals die in bestonden in steden en dorpen in Nederland. Tekenend voor de persoon van Kieft was dat hij, hoewel hij toezegde zijn raad uit te breiden naar vijf personen, de Raad van Vijf verbood ooit nog samen te komen, "op straffe van berechting als ongehoorzame burgers".

Na de desastreuze afloop van de oorlog besloot Kieft een nieuwe raad op te stellen, dit keer met acht burgers. De raad mocht alleen haar opinie geven over bestuurlijke zaken, waardoor Kieft feitelijk zijn alleenheersende positie behield. De raad was een handig instrument voor Kieft om zijn verantwoordelijkheid te spreiden, zonder dat hij autoriteit verloor. De belastingverhoging die zonder toestemming van de Raad van Acht door Kieft was opgelegd was voor de raad de druppel; ze lieten [Van der Donck](#) een petitie aan de bestuurders in Nederland schrijven, waarin ze vroegen om een burgerbestuur en een nieuwe gouverneur.

Het bestuur onder Stuyvesant

Uiteindelijk gaven de bestuurders gehoor aan de oproep door Kieft te vervangen door [Peter Stuyvesant](#), die echter ook een autoritair persoon was en weinig deed met de wensen van de bevolking. Zijn raad van bestuur bestond Lubbertus van Dincklagen als vicedirecteur, Henry van Dyke als Schout-Fiscaal, Cornelis van Tienhoven als secretaris en George Baxter, een Engelsman, die secretaris was voor Engelse zaken, vanwege de steeds groter wordende groep Engelsen in de kolonie. De raad bestond verder nog uit de raadsheren Bryan Newton en Johannes la Montagne, de enige raadsman van Kieft.

In plaats de wensen van de kolonisten te bewerkstelligen besloot Stuyvesant een Hof van Justitie op te richten om de opstandige kolonisten [Cornelis Melyn](#) en [Jochem Kuyter](#) te berechten. Dit Hof van Justitie was het hoogste gerechtshof in de kolonie, met de vicedirecteur als hoofdrechtter.

Onder druk van de bevolking en de [Staten-Generaal](#) stemde Stuyvesant in september 1647, vier maanden na zijn aankomst, toe in het vormen van een raad van negen burgers, die vanaf dat moment zeggenschap hadden in het beleid. De bevolking mocht de achttien voornaamste onder hen aanwijzen, waarna Stuyvesant uit hen de *Raad van Negen* koos. De eerste Raad van Negen bestond uit drie [koopman/kooplieden](#), drie [burgers](#) en drie [boeren](#). Deze Raad bleek de functie van volksvertegenwoordigers erg serieus te nemen en weigerden marionetten van Stuyvesant te worden. Al snel werd deze Raad ontbonden.

De nieuwe Raad van Negen had als voorzitter [Adriaen van der Donck](#), op wie Stuyvesant zo kwaad werd dat hij hem liet arresteren. Na een voor Stuyvesant desastreus verlopen rechtszaak besloten de rechters op 15 maart 1649 tot de milde straf van uitzetting uit de Raad van Negen ([zie ook boven](#)). Van der Donck vertrok naar Nederland om zijn betoog voor een beter bestuur kracht bij te zetten in de Staten-Generaal ([zie ook boven](#)).

Het stadsbestuur

Stadt Huys van Nieuw-Amsterdam

Na het verlenen van [stadsrechten](#) aan Nieuw-Amsterdam op 2 februari 1653 werd het openbaar bestuur gevormd door het college van [burgemeesteren](#), [schepenen](#) en een [schout](#) (Stuyvesant stelde hiervoor Van Tienhoven aan, die echter ook al schout-fiscaal van de hele kolonie was). De burgemeesteren hadden de wetgevende en uitvoerende macht, de schepenen de rechterlijke en de schout was openbaar aanklager en voorzitter van het Hof van Justitie.

Arendt van Hattem en Martin Kregeir waren de eerste burgemeesteren, en Paulus Leendertsen van der Grist, Maximilian van Gheel, Allard Anthony, Pieter Wolfertsen van Couwenhoven en Willem Beekman de eerste schepenen. De eerste bijeenkomst had plaats op 6 februari, waarbij Van Tienhoven en de stadsklerk Jacob Kip ook aanwezig waren. Deze bijeenkomst was, zo blijkt uit de notulen, slechts om het bestuur te organiseren; het college kwam voor het eerst regulier bijeen op 10 februari.

Het bestuur dat vanaf 24 februari elke veertien dagen zitting hield in het Stadt Huys - de oude stadsherberg - hield zich als tweedegraads Hof van Justitie (die van de kolonie in het fort was het hooggerechtshof) bezig met geschillen tussen inwoners, en als dat gedaan was met wetgevende en uitvoerende zaken die aandacht nodig hadden. Het bestuur presenteerde zich als één college en hield zich in het begin hoofdzakelijk bezig met wetgevende macht en rechterlijke, omdat bij de uitvoerende macht altijd een conflict dreigde met de gouverneur. De burgemeesteren begonnen in 1657 echter in een aparte raad samen te komen om hun uitvoerende taak beter ten uitvoer te brengen. Ook vroegen ze aan Stuyvesant of ze vrijgesteld mochten worden van de rechterlijke bijeenkomsten van de schepenen om zich meer toe te leggen op de wetgevende en uitvoerende taken die steeds meer tijd begon te vergen. Stuyvesant - bang voor het verlies aan macht - weigerde, maar hield zich na verloop van tijd steeds minder bezig met wetgevende zaken.

Externe links

- [Governors Island's Legacy, New York's Identity \(19-page English language article\)](#)
- [Noten Eylant, hartebloed van de westerse beschaving \(34 dias\)](#)
- [Nieuw Amsterdam's fundamentele bijdrage aan Amerika](#)
- [Right of the People to Petition the Government for a Redress of Grievances; exercised in 1649, reintroduced in 1789 and codified in 1791 First Amendment](#)
- [Herstel van Nederlands meest belangrijk historisch symbool](#)
- [Restauratie van Nederlands meest gewichtige boodschap](#)
- [Boek recensie van 'Nieuw Amsterdam' van Russell Shorte op Erasmuspc, het internationale netwerk for steden en cultuur \(en\)](#)
- [Nieuw Nederland op de Engelse Wikipedia](#)

Noten

Een belangrijke bron voor dit artikel is geweest: Russell Shorto (2004) *Nieuw Amsterdam: Eiland in het Hart van de Wereld*. Amsterdam: Forum. [ISBN 9022538133](#). Dit werk zal hierna afgekort worden tot NAEHV.

1. [^] "Aan Peter Stuyvesant, directeur van Nieuw-Nederland, 19 mei 1648. Hooggeëerde, wijze, en verstandige, zeer dierbare. Uit handen van de boodschappers hiervan, Joachim Pietersen Kuyter en Cornelis Melyn, zult u de verordeningen ontvangen die de Hoog Mogende Heren Staten-Generaal u wilden doen toekomen, met als doel dat u toestaat dat deze mensen vrij en onbeschadigd de beschikking krijgen over hun eigendommen aldaar [...] wij verlangen hierbij bovendien ernstig van u, dat u voornoemde eisers, vredig en zonder tegenwerking het genot laat hebben van de uitvoering van het eerdergenoemde besluit van hunne Hoog Mogendheden. En hierbij, Hooggeëerde. etc. Willem, Prins van Oranje." E.B. O'Callaghan en Berthold Fernow (vert.) *Documents Relative to the Colonial History of the State of New York* (hierna te noemen: Docs. Rel.), 3:106, geciteerd door NAEHV (pag. 229).
2. ^{a b c} NAEHV, verschillende bronnen worden hiervoor geciteerd.
3. ^{a b} Docs. Rel. geciteerd door NAEHV
4. [^] "Hiermee wordt aan een ieder te kennen gegeven dat zij regelmatig, op maandagochtenden vanaf negen uur, bijeen zullen komen in het huis dat tot nu toe de Stadsherberg genoemd werd, maar vanaf nu Stadhuis zal heten, om alle vragen aan te horen over meningsverschillen tussen proces voerende partijen en hierover naar beste kunnen een beslissing." Met 'zij' worden de zeven burgemeesters en schepenen bedoeld die kort daarvoor de eed van trouw op de Staten-Generaal hadden afgelegd en waren ingezegend door de predikant van Nieuw-Amsterdam. Bron: Berthold Fernow (vert. en red.) *The Records of New Amsterdam 1653-1674* (hierna te noemen: RNA), geciteerd door NAEHV (pag. 291)
Een zeventiende-eeuwse afbeelding van het 'Stadt Huys' kan op deze site worden gevonden: [\[1\]](#). Een afbeeldingengalerij met foto's van archeologische opgravingen op de plek waar eens het stadhuis stond kan hier worden gevonden: [\[2\]](#). URLs bezocht op 19 december 2005.
5. [^] RNA, geciteerd door NAEHV (pag. 294)
6. [^] Leo Hershkowitz, 'The New York City Charter, 1686.', geciteerd door NAEHV (pag. 343)
7. [^] "It is safe to say that no American city - or really any other city of similar or greater age - has had its beginnings as thoroughly documented in maps as has New York. One reason is that in the early seventeenth century, when Manhattan was settled, the Dutch were Europe's pre-eminent cartographers. Moreover, as the colonization of Manhattan was a commercial enterprise of the Dutch West India Company, its directors regularly requested accurate maps and plans to monitor their investment. This accounts for the existence of some of the most important of the early documents." geciteerd uit: [Magazine Antiques - Maps in the making of Manhattan](#) door Robert Augustyn, september 1995. URL bezocht op 19 december 2005.
8. [^] Een gekleurde nagetekende versie uit 1916 kan hier worden gevonden: [\[3\]](#). URL bezocht op 27 september 2007.
9. [^] Een interactieve Castellokaart (waarin je op de gebouwen kunt klikken om een beschrijving kunt krijgen) met gegevens uit de Stile lijst kan hier worden gevonden: [\[4\]](#). URL bezocht op 19 december 2005.
10. [^] Een afbeelding van de Hertogkaart kan gevonden worden op de site van de [British Library](#): [\[5\]](#). URL bezocht op 19 december 2005.
11. [^] De bron van dit stuk is voor een groot deel: [James Sullivan - History of New York State 1523-1927](#). URL bezocht op 25 december 2005.

Nieuw-Nederland

Nederzettingen:

- Nieuw-Amsterdam
- Nieuw-Haarlem
- Noortwijck
- Beverwijck
- Wiltwijck
- Vlissingen
- Middelburgh
- Heemstede
- Rustdorp
- Gravesende
- Breuckelen
- Nieuw-Amersfoort
- Midwout
- Nieuw-Utrecht
- Boswijck
- Swaanendael
- Nieuw-Amstel
- Altena

Forten:

- Fort Amsterdam
- Fort Nassau (noord)
- Fort Oranje
- Fort Nassau (zuid)
- Fort Goede Hoop
- Fort Casimir
- Fort Altena
- Fort Wilhelmus
- Fort
- Beversreede
- Fort Nya Korsholm

Patroonschappen:

Rensselaerswijck
Colen Donck

Gouverneurs van Nieuw-Nederland:

Cornelius Mey (1620-1625)
Willem Verhulst (1625-26)
Pierre Minuit (1626-33)
Wouter van Twiller (1633-38)
Willem Kieft (1638-47)
Peter Stuyvesant (1647-64)
Anthony Colve (1673-74)
Cornelis van Steenwijck (1676) (Acadië)

Belangrijke personen:

Adriaen van der Donck
Kiliaen van Rensselaer
Brant van Slichtenhorst
Cornelis van Tienhoven
Willem Usselincx